

Αρχές Οικονομικής Θεωρίας – Γ' Λυκείου

Συγγραφείς: Λιανός Θ., Παπαβασιλείου Α. Χατζηανδρέου Α.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΒΔΟΜΟ

ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟ ΕΓΧΩΡΙΟ ΠΡΟΪΟΝ

1. Διάκριση Μικροοικονομικής και Μακροοικονομικής θεωρίας

Εισαγωγικά στοιχεία

Η ανάλυση που προηγήθηκε αφορούσε τη συμπεριφορά και τη δραστηριότητα των ξεχωριστών μονάδων μιας οικονομίας.

Η θεωρία της ζήτησης και της προσφοράς εξετάζει τη συμπεριφορά του αντιπροσωπευτικού καταναλωτή και του αντιπροσωπευτικού παραγωγού με βάση ορισμένες υποθέσεις, ώστε να προσδιοριστεί η τιμή ενός αγαθού στις διάφορες μορφές αγοράς.

Η συγκεκριμένη αυτή ανάλυση ανήκει στη **μικροοικονομική θεωρία**.

Παράλληλα με τον όρο **μικροοικονομική** χρησιμοποιείται και ο **όρος θεωρία των τιμών**, γιατί σημείο αναφοράς είναι ο προσδιορισμός της τιμής ενός αγαθού.

ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

Το αντικείμενο μελέτης που ακολουθεί στα επόμενα κεφάλαια αναφέρεται στη **μακροοικονομική ανάλυση**.

Αντικείμενο Μακροοικονομίας

Η **μακροοικονομία** εξετάζει: τα οικονομικά προβλήματα ως ένα σύνολο αλληλοεξαρτώμενων μεγεθών, χωρίς να δίνει έμφαση στη συμπεριφορά κάθε μονάδας χωριστά.

Στη μακροοικονομική ανάλυση το επίκεντρο του ενδιαφέροντος είναι:

η συνολική παραγωγή μιας οικονομίας,

το συνολικό εισόδημα,

η συνολική κατανάλωση κτλ.

Παράλληλα με τον όρο **μακροοικονομική** ανάλυση χρησιμοποιείται συχνά ο όρος **θεωρία του Εθνικού Εισοδήματος και της Απασχόλησης**, γιατί κεντρικό σημείο της είναι ο προσδιορισμός του εθνικού εισοδήματος και της απασχόλησης του εργατικού δυναμικού.

Διαφορά Μικροοικονομικής και Μακροοικονομικής Ανάλυσης – Σφάλμα Σύνθεσης

Η **διαφορά**, επομένως, ως προς τη **μέθοδο** μεταξύ μικροοικονομικής και μακροοικονομικής ανάλυσης οφείλεται στο ότι

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΦΟΥΤΣΙΤΖΗΣ, ΟΙΚΟΝΟΜΟΛΟΓΟΣ

η μακροοικονομία εξετάζει τη συμπεριφορά της συνολικής οικονομίας, ενώ η μικροοικονομία εξετάζει τη συμπεριφορά του οικονομούντος ατόμου.

Υπάρχουν πολλοί λόγοι που επιβάλλουν τη διάκριση της ανάλυσης της οικονομικής θεωρίας σε μικροοικονομικό και μακροοικονομικό επίπεδο. Ο σπουδαιότερος είναι το **σφάλμα σύνθεσης**.

Το σφάλμα σύνθεσης συμβαίνει: όταν δεχόμαστε ότι εκείνο το οποίο ισχύει για τα άτομα ισχύει αναγκαστικά και για το σύνολο της οικονομίας. Το σφάλμα σύνθεσης είναι σφάλμα λογικής.

Παράδειγμα:

Στη μικροοικονομική ανάλυση γίνεται δεκτό ότι: όταν μειωθεί ο εργατικός μισθός (που αποτελεί στοιχείο του κόστους παραγωγής), η ατομική επιχείρηση μπορεί να αυξήσει το κέρδος της, εφόσον η τιμή του παραγόμενου προϊόντος παραμένει σταθερή.

Από μακροοικονομική άποψη το συμπέρασμα αυτό δεν είναι αναγκαία αποδεκτό, γιατί: αν μειωθούν οι μισθοί σε όλους τους κλάδους για όλη την οικονομία, θα μειωθεί η αγοραστική δύναμη των καταναλωτών, με συνέπεια τη μείωση της συνολικής ζήτησης και στη συνέχεια των τιμών, άρα και των κερδών των επιχειρήσεων.

Ερωτήσεις

1. Ποιο είναι το αντικείμενο της Μακροοικονομίας (Τι εξετάζει και τι βρίσκεται στο επίκεντρο);
2. Τι είναι το σφάλμα σύνθεσης κατά την μελέτη των οικονομικών φαινομένων (διαφορά και σφάλμα σύνθεσης)
3. Να αναφέρετε ένα παράδειγμα διάπραξης σφάλματος σύνθεσης.

2. Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ)

Πρόβλημα άθροισης ανομοιογενών προϊόντων και σύγκρισης παραγωγικότητας

Οι συντελεστές παραγωγής που βρίσκονται στη διάθεση μιας οικονομίας της επιτρέπουν να παράγει οικονομικά αγαθά. Η ποσότητα των διάφορων αγαθών που παράγονται σε μια δεδομένη χρονική περίοδο (συνήθως έτος) είναι ένα καλό οικονομικό μέτρο του βιοτικού επιπέδου μιας χώρας.

Η ποικιλία όμως των προϊόντων που παράγονται, από τα πιο απλά όπως τρόφιμα και ρούχα κ.ά. μέχρι τα πιο πολυσύνθετα, όπως συνθετικές ίνες, εξαρτήματα ηλεκτρονικών υπολογιστών κ.ά., δεν επιτρέπουν τη σύγκριση της παραγωγικής ικανότητας μιας οικονομίας από περίοδο σε περίοδο, αν προηγουμένως δεν εκφραστούν τα ανομοιογενή αγαθά σε μια κοινή μονάδα μέτρησης. Είναι φανερό ότι δεν μπορούμε να προσθέσουμε πορτοκάλια και ασπιρίνες ή ηλεκτρονικούς υπολογιστές και υφάσματα.

Επίλυση προβλήματος με αποτίμηση της αξίας των ανομοιογενών προϊόντων σε χρήμα

Η μετατροπή των αγαθών σε μετρήσιμες μονάδες γίνεται με την αποτίμηση της αξίας τους σε χρηματικές μονάδες. Αν πολλαπλασιάσουμε την ποσότητα ενός προϊόντος επί την τιμή του, έχουμε τη συνολική αξία του σε χρηματικές μονάδες.

Παράδειγμα: Σε μια οικονομία παράγονται τρία αγαθά, όπως φαίνονται στον πίνακα 7.1. Καθένα μετριέται σε διαφορετικές μονάδες, το **Χ σε κιλά**, το **Ψ σε τεμάχια** και το **Ω σε τετραγωνικά μέτρα**. Το κάθε αγαθό έχει μια τιμή ανά μονάδα. Η συνολική του αξία είναι το γινόμενο της τιμής του επί την ποσότητά του. Το άθροισμα της αξίας των επί μέρους αγαθών δίνει τη συνολική αξία για την οικονομία και ονομάζεται **Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν**.

Πίνακας 7.1.

Αγαθά	Ποσότητα	Τιμή σε χρημ. μονάδες	Αξία σε χρημ. μονάδες
Χ	1.000 κιλά	100 το κιλό	100.000
Ψ	100 τεμάχια	2.000 το τεμ.	200.000
Ω	1.000 τετ. μέτρα	50.000 το τετ. μέτρο	50.000.000
Σύνολο			50.300.000

ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟ ΕΓΧΩΡΙΟ ΠΡΟΪΟΝ (ΑΕΠ)

Με άλλα λόγια το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (Α.Ε.Π.) είναι

- α) η συνολική αξία σε χρηματικές μονάδες**
- β) των τελικών αγαθών και υπηρεσιών που παράγονται**
- γ) σε μια χώρα**
- δ) σ' ένα συγκεκριμένο έτος.**

Η χρησιμοποίηση του όρου “εγχώριο” έχει σημασία, γιατί η παραγωγή πρέπει να γίνεται μέσα στην επικράτεια μιας χώρας, ασχέτως αν ο παραγωγός μπορεί να είναι μόνιμος κάτοικος μιας άλλης χώρας.

Για παράδειγμα: Αν ένα εργοστάσιο κατασκευής ψυγείων ανήκει σε Ιταλούς επιχειρηματίες, παράγει όμως στη χώρα μας, η παραγωγή του αποτελεί μέρος του εγχώριου προϊόντος της Ελλάδας.

Από τον ορισμό του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος προκύπτει η ανάγκη να εξηγηθούν:

- (i) Ο προσδιορισμός των αξιών των αγαθών του Α.Ε.Π., που προφανώς επηρεάζονται από τις μεταβολές των τιμών.
- (ii) Ο όρος “τελικά” αγαθά και υπηρεσίες και
- (iii) ο όρος “εγχώριο” που αντιδιαστέλλεται από τον όρο “εθνικό”.

Ερωτήσεις

1. Ποιοι λόγοι επιβάλλουν την χρηματική αποτίμηση των προϊόντων (υλικών αγαθών και υπηρεσιών) που παράγονται σε μια χώρα;
2. Τι είναι το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν;

3. Η Έννοια της Προστιθέμενης Αξίας

Μια άλλη διάκριση των αγαθών (εκτός από αυτήν του Πρώτου Κεφαλαίου) είναι σε **τελικά** και **ενδιάμεσα**.

Τελικά είναι αυτά που αγοράζονται για τελική χρήση και όχι παραπέρα μετασχηματισμό.

Ενδιάμεσα είναι αυτά που αγοράζονται για περαιτέρω επεξεργασία και όχι τελική χρήση.

Α΄ τρόπος υπολογισμού του ΑΕΠ: Χρήση τελικών προϊόντων

Το Α.Ε.Π. περιλαμβάνει μόνον την αξία των τελικών προϊόντων και υπηρεσιών. Η επιμονή στη χρήση του όρου τελικά προϊόντα και υπηρεσίες γίνεται, για να **αποφύγουμε να υπολογίζουμε δύο ή περισσότερες φορές την αξία ενός αγαθού**, καθώς το μετράμε για τη συμμετοχή του στο Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν.

Για παράδειγμα (1), αν θέλουμε να συμπεριλάβουμε την αξία ενός ηλεκτρονικού ψυγείου στο Α.Ε.Π., δε θα πρέπει να περιλάβουμε χωριστά την αξία του μοτέρ του και στη συνέχεια πάλι την αξία του ως τμήμα της τελικής αξίας του ψυγείου, γιατί θα έχουμε διπλό υπολογισμό. Τα συστατικά μέρη του ψυγείου, μεταξύ αυτών και το μοτέρ, που πωλούνται στις βιομηχανίες ψυγείων είναι ενδιάμεσα αγαθά και δεν περιλαμβάνονται χωριστά στο Α.Ε.Π., αλλά συνολικά στην τελική αξία των ψυγείων.

Παράδειγμα (2). Με τον ίδιο τρόπο το αλεύρι που γίνεται ψωμί είναι ενδιάμεσο προϊόν και μετράμε μόνον την αξία του ψωμιού ως τμήμα του Α.Ε.Π. ενώ δεν υπολογίζουμε την αξία του αλευριού που πωλήθηκε στον φούρναρη. Τι γίνεται όμως με το αλεύρι που πουλιέται για χρήση σ' ένα νοικοκυριό; Αυτό υπολογίζεται ως τελικό προϊόν και συμμετέχει στο Α.Ε.Π., γιατί η πώληση έγινε για τελική χρήση.

Β΄ τρόπος υπολογισμού του ΑΕΠ: Χρήση Προστιθέμενης Αξίας

Ένας άλλος τρόπος αποφυγής λαθών κατά τον υπολογισμό του Α.Ε.Π. είναι η χρήση της μεθόδου της **Προστιθέμενης Αξίας**.

Η Έννοια της Προστιθέμενης Αξίας

Συνήθως κάθε προϊόν δέχεται επεξεργασία σε διάφορα στάδια παραγωγής, πριν λάβει μορφή τελικού προϊόντος και διατεθεί στην αγορά.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΦΟΥΤΣΙΤΖΗΣ, ΟΙΚΟΝΟΜΟΛΟΓΟΣ

Για παράδειγμα, ένα έπιπλο που πωλείται στο εμπόριο, διέρχεται από τέσσερα στάδια επεξεργασίας, όπως βλέπουμε στον πίνακα 7.2. που ακολουθεί. Λαμβάνομε λοιπόν την αξία κάθε σταδίου παραγωγής, η οποία προστίθεται στο προϊόν και το άθροισμα των προστιθέμενων αξιών κάθε σταδίου αποτελεί και την τελική αξία του προϊόντος.

Πίνακας 7.2. Υπολογισμός Προστιθέμενης Αξίας

Στάδια Παραγωγής	Αξία πώλησης (ευρώ)	Προστιθέμενη Αξία
Πρώτο στάδιο (κορμοί δένδρων)	50	50
Δεύτερο στάδιο (επεξεργασία ξύλου)	80	30
Τρίτο στάδιο (έπιπλο)	120	40
Τέταρτο στάδιο (εμπόριο)	200	80
		200

Η παραγωγή του πρώτου σταδίου με αξία πώλησης 50 ευρώ αγοράζεται από την επιχείρηση του

δεύτερου σταδίου, που επεξεργάζεται τους κορμούς. Η αξία πώλησης του ξύλου στο δεύτερο στάδιο είναι 80 ευρώ. Αυτό σημαίνει ότι κατά τη διάρκεια του δεύτερου σταδίου δαπανήθηκαν $80 - 50 = 30$ ευρώ.

Με τον ίδιο τρόπο φτάνουμε έως το τέταρτο στάδιο παραγωγής.

Η τελευταία στήλη στον πίνακα δίνει την προστιθέμενη αξία κάθε σταδίου παραγωγής.

Το άθροισμα των προστιθέμενων αξιών όλων των σταδίων παραγωγής είναι ίσο με την αξία του τελικού προϊόντος που πληρώνει ο καταναλωτής, δηλαδή 200 ευρώ.

Προσοχή: Στο Α.Ε.Π. θα πρέπει να περιλαμβάνεται μόνον η αξία του τελικού προϊόντος ή η προστιθέμενη αξία κάθε σταδίου, αλλά ποτέ η συνολική αξία όλων των σταδίων.

Αν στο Α.Ε.Π. συμπεριλαμβάνονταν και η αξία των ενδιάμεσων σταδίων, θα είχαμε πολλαπλούς υπολογισμούς στον προσδιορισμό του. Η αξία του πρώτου σταδίου στο παράδειγμα θα υπολογιζόταν τέσσερις φορές, του δεύτερου τρεις και του τρίτου δύο.

Ισότητα προστιθέμενων αξιών και αξίας τελικών προϊόντων: Για την οικονομία το άθροισμα της προστιθέμενης αξίας όλης της παραγωγής πρέπει ως σύνολο να είναι ίσο με την αξία αγοράς όλων των τελικών αγαθών και υπηρεσιών.

Συμπέρασμα: Το Α.Ε.Π., επομένως, είναι η συνολική προστιθέμενη αξία της παραγωγής όλων των οικονομικών-παραγωγικών μονάδων της οικονομίας.

Ερωτήσεις

1. Ποια αγαθά ονομάζονται ενδιάμεσα και ποια τελικά;
2. Ποιοι είναι οι δύο τρόποι υπολογισμού του ΑΕΠ μιας χώρας; Γιατί επιλέγουμε τον έναν από τους δύο;
3. Τι είναι η Προστιθέμενη αξία κάθε σταδίου παραγωγής;

Άσκηση: Μια υποθετική οικονομία παρήγαγε κατά το προηγούμενο έτος δύο προϊόντα, το Α και το Β. Η τελική αξία του προϊόντος Α ήταν 200 Ευρώ με προστιθέμενη αξία στο πρώτο στάδιο παραγωγής 100 Ευρώ, προστιθέμενη αξία στο δεύτερο στάδιο της παραγωγής 50 Ευρώ, προστιθέμενη αξία στο τρίτο στάδιο παραγωγής 30 ευρώ και προστιθέμενη αξία παραγωγής στο τελευταίο στάδιο 20 ευρώ. Η τελική αξία του προϊόντος Β ήταν 450 Ευρώ με προστιθέμενη αξία στο πρώτο στάδιο παραγωγής 250 Ευρώ, προστιθέμενη αξία στο δεύτερο στάδιο της παραγωγής 130 Ευρώ και προστιθέμενη αξία παραγωγής στο τελευταίο στάδιο 70 ευρώ. Να υπολογιστεί με δύο τρόπους το ΑΕΠ της οικονομίας αυτής.